

І.О. Іртишева, д-р екон. наук, професор
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
О.О. Салюк-Кравченко, викладач
Є.Г. Андрющенко, аспірант
Одеська національна академія харчових технологій

**ФОРМУВАННЯ АДАПТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ
РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ: ПОГЛЯДИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Досліджено сучасний стан корпоративного управління на підприємствах реального сектору економіки Доведено, що формування адаптивних механізмів регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання сприятиме економічній безпеці бізнесу як на мікро- рівні, так і на рівні держави.

Ключові слова: корпоративна безпека, суб'єкт господарювання, корпоративні відносини, економічна безпека підприємства.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації світової економіки, посилення конкуренції на внутрішньому та зовнішніх ринках, підвищення вимог щодо якості продукції та забезпечення високих стандартів бізнесу зростає необхідність щодо удосконалення не тільки технологічних процесів та модернізації виробництва, а також пошуку найбільш оптимальних організаційних форм управління господарською діяльністю та побудови відповідних їм ефективних систем менеджменту, що сприятиме захищеності діяльності підприємства від різних загроз. Це, в свою чергу, сприятиме найефективнішому використанню ресурсів, тобто його економічній безпеці.

Важливим чинником та, водночас, суттєвою проблемою успішного розвитку корпоративного сектору економіки є формування конструктивних корпоративних відносин та відповідних структур, що визнають взаємини всіх зацікавлених сторін у процесах управління компанією, а саме: акціонерів, ради директорів, менеджменту корпоративного підприємства, інвесторів і кредиторів. Кожний із суб'єктів корпоративних відносин має свої мотиви, переваги та відповідне

«бачення» подальшого розвитку бізнесу. На тлі зіткнення інтересів, за відсутності належного рівня організаційної культури та механізмів урегулювання корпоративних відносин, можуть виникати складні конфлікти. У зв'язку з цим, формування адаптивних механізмів регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання сприятиме економічній безпеці бізнесу як на мікро- рівні, так і на рівні держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання виступають об'єктом дослідження багатьох учених. Серед українських науковців: Бабчинська О.І., Боковець В.В., Бершадський А.О., Дулиба Н.Г., Баюра Д.О., Ігнатєва І.А., Момот Т.В., Лобанов О.А., Лазаренко М.П., Рудь Н.В., Федулова Л.І., Юрчишин М.В. та інші. Однак, вивчення теоретико-методичного та прикладного забезпечення процесів регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання доводить потребу подальшої систематизації й удосконалення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сучасного стану корпоративного управління на підприємствах та адаптивних механізмів регулювання корпоративних відносин суб'єктів господарювання крізь призму економічної безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характерні риси взаємодії учасників корпоративних відносин проявляються у формуванні відповідної моделі корпоративного управління. Холод В.В. виділяє такі моделі корпоративного управління: інсайдерські системи управління характеризуються тим, що власність сконцентрована в руках кількох осіб (мажоритарних власників), які володіють великими частками корпоративного майна. У цьому випадку значна частина функцій управління здійснюється цими (юридичними чи фізичними) особами і менеджмент перебуває під їх прямим впливом. Характерним є те, що інсайдери є водночас і акціонерами, і менеджерами таких корпорацій. На протигагу їм аутсайдерські системи характеризуються широкою акціонерною власністю, яка є досить поширеною, і тому вплив на прийняття рішень більшою мірою залежить від менеджерів, застосування різних форм перехоплення контролю за корпорацією [1].

Важливим аспектом ефективності розвитку корпоративних відносин на макрорівні є організація управління корпорацією, що умовно поділяється на 3 групи: оптимальність організаційних структур, що дозволяють у повній мірі забезпечити баланс інтересів акціонерів, менеджменту та зовнішніх зацікавлених груп, ефективність поточного та стратегічного менеджменту та рівень корпоративних ризиків.

Як зазначає Боковець В.В., «цілями корпоративного управління є підвищення ефективності функціонування корпорації і створення балансу інтересів зацікавлених сторін. Досягнення цих двох цілей сприяє економічній безпеці держави, стимулює добробут і розвиток суспільства, створює і підтримує ділове середовище, максимізує прибуток і прибутковість інвестицій, забезпечує довгостроковий ріст продуктивності» [2, с. 329].

З огляду на вагоме соціальне та економічне значення харчової промисловості в національній економіці надалі у нашому дослідженні сконцентруємося на аналізі особливостей корпоративного управління та ефективності корпоративних підприємств саме у цій галузі.

Досліджувані нами підприємства за організаційною формою є публічними акціонерними товариствами, розміщені у Причорноморському регіоні та мають додаткові конкурентні переваги, а саме: доступ до сировини, що переробляється на готову продукцію (постачальниками виступаю передусім місцеві селянські господарства та сільськогосподарські підприємства регіону), відомі торговельні марки, відносно тривале функціонування у галузі з виробництва харчової продукції. Особливістю проведення процесів корпоратизації на досліджуваних підприємствах, як і більшості акціонерних товариств, була реорганізація державної форми власності у 1996-2001 роках внаслідок якої з державних та комунальних підприємств створено акціонерні товариства відкритого та закритого типу. Спільними рисами підприємств є значна концентрація мажоритарної власності від 68% (ПАТ «Веселинівський завод сухого знежиреного молока») до 98% (ПАТ «Баштанський сирзавод»). На даний час підприємства зареєстровані на Українській фондовій біржі та у державному депозитарію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Проте, жодне з досліджених підприємств на даний час не пройшло процедуру лістингу та не здійснювало емісії акцій впродовж останніх трьох років. У структурі власників відсутні держава, банківські установи та зовнішні інвестори. Всі перелічені підприємства відносяться до середніх (вище працюючих 50 осіб) та великих (понад 250 осіб).

На основі проведеного аналізу особливостей корпоративного управління на 5 акціонерних товариствах встановлено, що на всіх них без винятку переважає саме інсайдерська модель. Про це свідчить, насамперед, висока концентрація корпоративних прав, що знаходяться у володінні 1-3 власників. Так, не зважаючи на відносно велику чисельність фізичних осіб-акціонерів, концентрація корпоративних прав на підприємствах досліджуваного кола складає від 76,5% (ПАТ «Іванівський маслозавод») до

98% на ПАТ «Баштанський сирзавод». У табл. 1. наведено основні показники корпоративної власності підприємств досліджуваного кола.

1. Характеристики стану корпоративної власності на підприємствах досліджуваного кола

Показники	ПАТ "Енні Фулс"	ПАТ Іванівський маслозавод	ПАТ "Веселинівський завод сухого знежиреного молока"	ПАТ "Баштанський сирзавод"	ПАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат"
Дата останньої емісії	19.20.10	30.05.05	20.12.10	25.05.10	12.07.11
Номінальна вартість акцій, грн.	0,25	0,25	0,3	1,75	6,9
загальна кількість акцій, тис.штук	186932	1200	134	254,02	6653
Обсяг, тис.грн.	467330	300	40,2	444,5	45909
Частка пайового капіталу у статутному	100	100	100	85	100
Кількість акціонерів	3608	107	304	24	103
Фізичних осіб	3607	107	304	23	102
Юридичних осіб	1	-	-	1	1
Частка держави у пайовому капіталі	0	0	0	0	0
Часка акцій, що належать мажоритарним власникам	93,7	76,5	68,5	98	95
Чистий прибуток на 1 акцію, грн.	-0,9	0,78	1,51	172,9	0,13
Дивіденди на одну просту акцію	0	0	0	244,6	0
Дивіденди на 1 привілейовану акцію				25	0

Джерело: дані публічної звітності товариств

Ефективність управління та розвитку корпоративного підприємства, у нашому випадку акціонерного товариства, залежить від ступеня

збалансування інтересів всіх учасників корпоративних відносин. На основні проведених досліджень, сформовано системну модель інтересів учасників товариства, що враховує їх поділ на економічні та управлінські. На рис. 1 проілюстровано систему інтересів учасників корпоративних відносин.

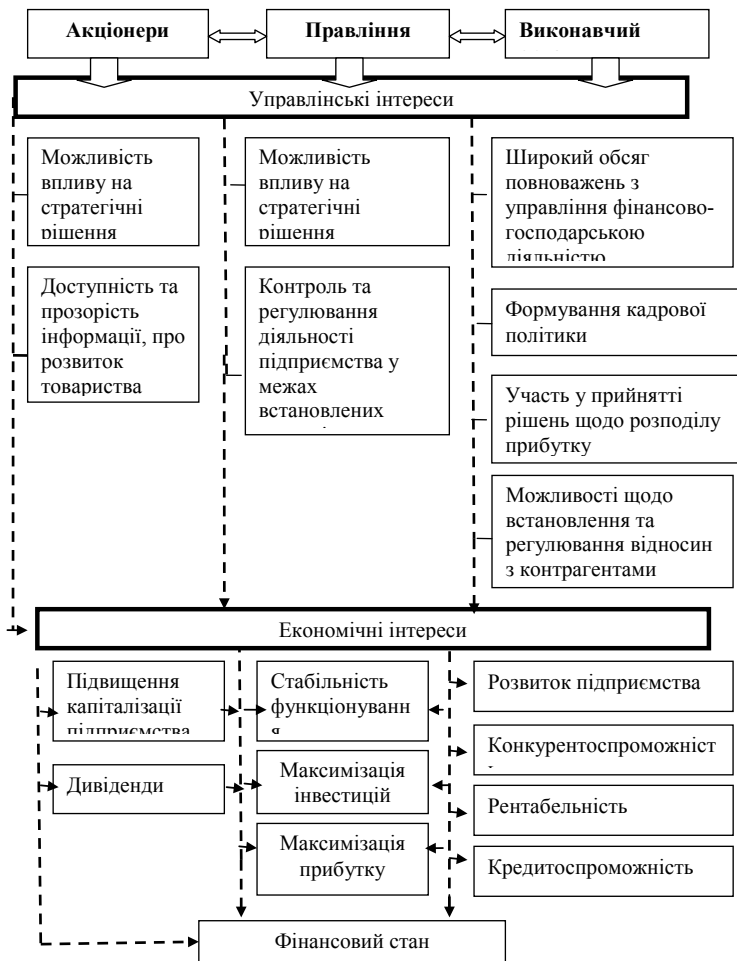

Рис. 1. Система інтересів учасників корпоративних відносин

Джерело: систематизовано авторами

На основі проведених досліджень, визначено ключові чинники щодо узгодження інтересів, що проявляються насамперед в забезпеченні високого рівня прибутковості, рентабельності та фінансової стабільності акціонерного товариства. Отже, економічні інтереси учасників корпоративних відносин за більшістю позицій співпадають. При цьому, найбільш конфліктними є управлінські інтереси, а саме розподіл повноважень щодо прийняття рішень у корпорації, структура органів управління, визначення спільного «бачення» розвитку підприємства та вплив на процеси прийняття рішень щодо розподілу прибутку.

Головною метою функціонування товариства є максимальне задоволення прав власників (акціонерів), менеджменту корпорації та працівників. У зв'язку з цим, показники, що слугуватимуть для кількісної та якісної оцінки рівня ефективності корпоративного менеджменту відібрано за критерієм інтересів суб'єктів корпоративних відносин та поділено на такі групи: показники, що характеризують якість корпоративного управління з точки зору акціонерів, показники ефективності діяльності вищого органу правління (рада директорів, збори акціонерів, наглядової ради) та показники ефективності діяльності виконавчого органу (менеджменту корпорації).

Пропонована автором система показників базується на розподілі критеріїв ефективності, повноважень та інтересів учасників. З метою забезпечення порівнюваності ключових показників, що мають різний вимір (кількісні, фінансові, структурні, якісні), система оцінювання побудована таким чином, що всі кінцеві показники переводяться у 10-тибальну шкалу. Це спрощуватиме інтерпретацію отриманих результатів та дозволить визначити резерви покращення корпоративного управління на кожному підприємстві.

Зважаючи на спільність інтересів учасників стосовно ефективного розвитку, конкурентоспроможності, прибутковості та підвищення іміджу товариства на ринку, інтегральний показник ефективності корпоративного управління представлений цільовою функцією виду :

$$E_{KV} = f(A \times 0,2 + П \times 0,4 + М \times 0,4) \rightarrow \max \quad (1)$$

де, E_{KV} – ефективність корпоративного управління;

A – показник ефективності корпоративного управління з позиції акціонерів;

$П$ – ефективність органів правління корпорації;

$М$ – ефективність менеджменту (виконавчого органу)

У свою чергу, ступінь збалансованості інтересів та вкладу кожного учасника корпоративних відносин у кінцевий результат діяльності акціонерного товариства визначалося за формулою:

$$B_I = \begin{cases} \frac{I_A}{E_{KV}} \times 100 \\ \frac{I_n}{E_{KV}} \times 100 \\ \frac{I_M}{E_{KV}} \times 100 \end{cases} \quad (2)$$

де, I_A – інтегральний зважений показник ефективності діяльності акціонерного товариства з позиції акціонерів, бали;

I_n – інтегральний зважений показник ефективності органів правління товариства, бали;

I_M – інтегральний зважений показник ефективності менеджменту товариства, бали;

Кожний показник у свою чергу складається із переліку зважених індикаторів, що репрезентують основні інтереси, права та повноваження учасників товариства.

Результати досліджень операційної діяльності вказаних товариств показали, що основними причинами відносно низької продуктивності праці на даних підприємства порівняно з іншими дослідженими є відносно низький рівень механізації і автоматизації виробничих процесів та значні коливання обсягів збуту протягом року. У динаміці спостерігається підвищення рентабельності операційної діяльності всіх досліджуваних підприємств (рис. 2)

Як показали результати проведеного аналізу, поточне фінансування господарської діяльності підприємств здійснюється насамперед за рахунок короткострокових зобов'язань, часка яких у пасивах складає від 39% (ПАТ «Баштанівський сир завод») до 69 % (ПАТ «Енні фудс»). Результати дослідження також засвідчили, що розвиток підприємств у стратегічній перспективі потребує додаткових капіталовкладень, що можуть бути залучені насамперед за рахунок емісії акцій або облігацій. Проте, досліджені підприємства є пасивними учасниками фондової біржі. Жодне з підприємств не користується послугами рейтингових агентств, не проходило процедуру лістингу та не здійснювало емісії цінних паперів протягом останніх 3 років.

Розрахунок інтегральних показників ефективності корпоративного управління на підприємствах досліджуваного кола здійснювався на основі формули 1. Результати розрахунку інтегрального показника ефективності корпоративного управління наведено на рис. 3.

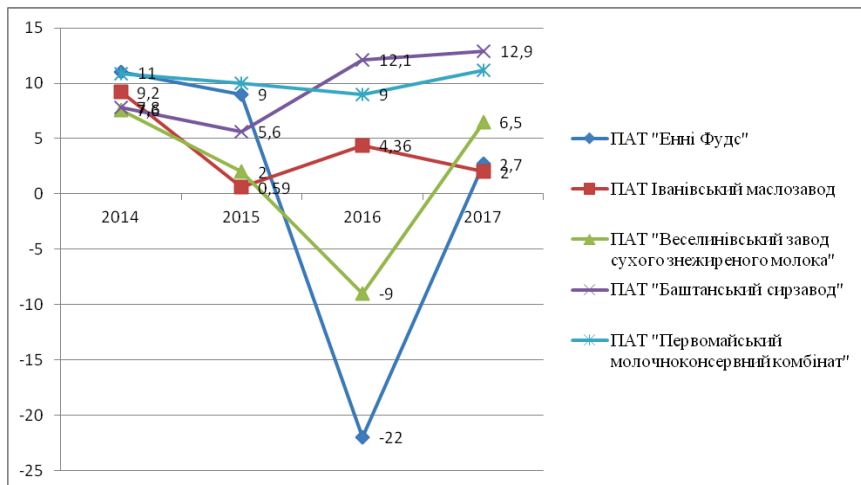

Рис. 2. Динаміка рентабельності публічних акціонерних товариств

Джерело: Розраховано авторами за даними публічної звітності підприємств

Найбільш ефективним є корпоративне управління на ПАТ «Веселинівський завод сухого знежиреного молока» (10,9 балів) та ПАТ «Баштанський сирзавод» (10), що досягнуто за рахунок високих темпів приросту капіталу, обсягів реалізації та прибутку у 2017 році. Разом з цим, високий рейтинг ефективності менеджменту на досліджуваному підприємстві супроводжується низьким рівнем корпоративного управління з точки зору задоволення потреб міноритарних власників. На підприємстві ПАТ «Веселинівський ЗСМ») відсутня дивідендна політика та виплата дивідендів, дрібні акціонери не залучаються у процеси прийняття рішень. Водночас, на ПАТ «Баштанівський сирзавод» спостерігається найвищий рівень корпоративного управління, а саме ефективна дивідендна політика, прозорість та доступність розкриття інформації про діяльність підприємства.

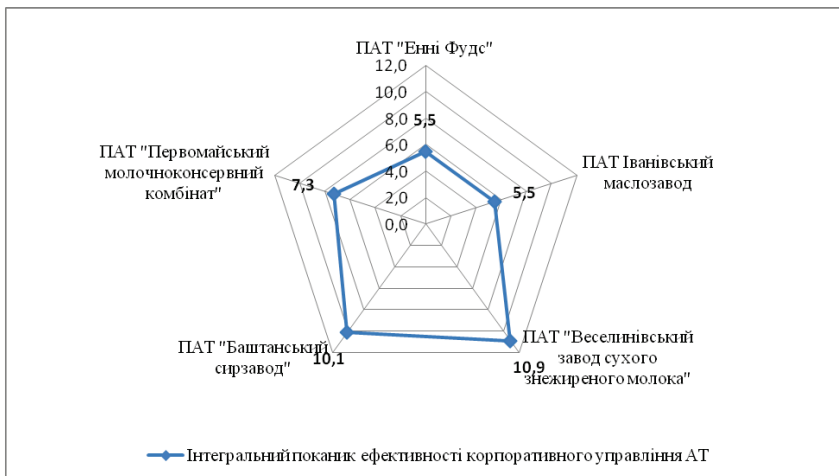

Рис. 3. Інтегральні показники ефективності корпоративного управління акціонерних товариств харчової промисловості

Джерело: Розраховано авторами за даними публічної звітності підприємств

Використовуючи формулу 2. здійснено розрахунок збалансованості повноважень та ефективності діяльності учасників корпоративних відносин на досліджуваних підприємствах. Результати розрахунків наведено на рис. 4.

Найвищий ступінь впливу на економічні результати діяльності акціонерних товариств здійснюється радою директорів (акціонерів), але фактично мажоритарними власниками товариств. Оскільки збори акціонерів на досліджених підприємствах проводилися не частіше 1 разу на рік, на них переважно затверджувалися певні стратегічні рішення вже прийняті власниками контрольного пакету акцій.

Таким чином, проведене дослідження підтвердило низький рівень корпоративної культури та відносну пасивність підприємств харчової промисловості у сфері переходу до класичної моделі корпоративного управління що може забезпечити ряд таких переваг, як можливість додаткового залучення інвестиційних ресурсів (у тому числі коштів населення), покращення мотивації працівників за рахунок продажу акцій

підприємства працюючим, підвищення рівня прозорості та публічності господарської діяльності, що є важливою перевагою для залучення іноземних інвестицій у розвиток підприємств.

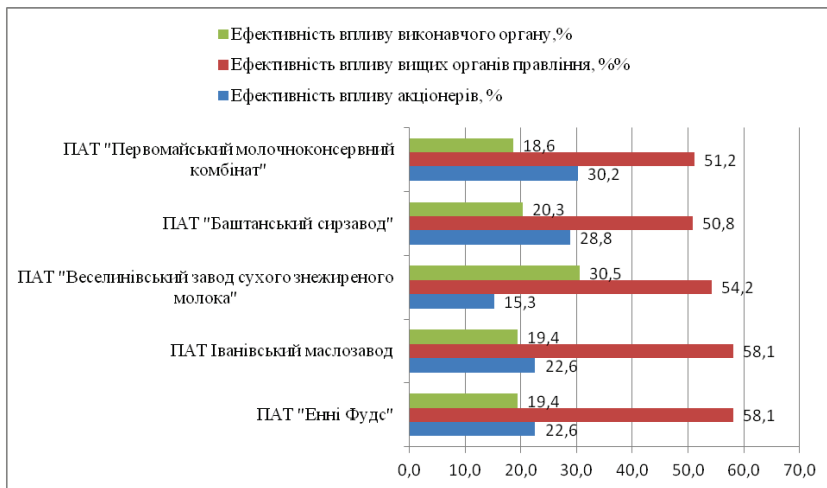

Рис. 4. Збалансованість корпоративних відносин на підприємствах за рахунок ступеню впливу учасників на економічні результати

Джерело: Розраховано авторами за даними публічної звітності підприємств

Наразі досліджувані підприємства не залучають зовнішні інвестиції та (окрім ПАТ «Первомайський молочноконсервний комбінат» та ПАТ «Баштанський сирзавод») та не експортують продукцію за кордон, що розширило б можливості для впровадження нових технологій та створило передумови для виходу на зовнішні ринки.

На підставі виявлених особливостей та недоліків корпоративного управління на підприємствах дослідженого кола запропоновано основні напрямки удосконалення механізмів взаємодії учасників акціонерних товариств:

1) удосконалення методів прийняття та реалізації рішень на основі введення таких процедур:

- розроблення та розсилка акціонерам чітких і прозорих планів розвитку підприємства на перспективу до наступного планового скликання зборів для ознайомлення та висунення власних рекомендацій;

- формування системи комплексних показників, що відображають стан корпоративного управління, ефективність реалізації стратегії та поточних бізнес-процесів, визначення періодів контролю та звітування;

- затвердження методів прийняття рішень та процедур їх узгодження на всіх рівнях;

- впровадження інформаційних технологій корпоративного управління, що дозволить знизити витрати на здійснення корпоративних процедур, піднімати проблемні питання, здійснювати контроль за процесами досягнення ефективності діяльності товариства у режимі онлайн.

2) формування справедливої дивідендної політики. Зокрема, на думку Прасолова І.М. дивідендна політика має відповідати таким принципам:

- «- принцип адекватності (кожен економічний агент має отримати такі дивіденди, що відповідні його зусиллям, спрямованим на отримання позитивного результату діяльності корпорації в цілому);

- принцип консолідації (намагання досягти консолідації цілей усіх груп суб'єктів управління у сфері корпоративних фінансів);

- принцип обачливості (дивідендна політика в будь-якому випадку не повинна призвести до погіршення фінансово-господарського стану підприємства)» [3].

3) удосконалення системи стратегічного планування на основі системи цільових збалансованих показників;

4) розробка корпоративних кодексу та стандартів діяльності товариства, розвиток корпоративної культури.

Висновки з проведеного дослідження. На прикладі діючих публічних акціонерних товариств досліджено особливості корпоративних відносин, що склалися на підприємствах харчової промисловості. Встановлено, що на переважній більшості підприємств сформована інсайдерська закрита модель корпоративних відносин, що характеризується високою концентрацією мажоритарної власності (понад 68%), значною представленістю власників контрольного пакету акцій в органах управління всіх рівнів та декларативністю корпоративних процедур, що використовуються переважно для легітимізації прийнятих рішень.

До недоліків корпоративних відносин, що сформувалися на досліджених підприємствах, віднесено також: відсутність дивідендної політики та нехтування правами дрібних акціонерів, декоративність наглядових рад та ревізійних комісій, що не здійснюють реального впливу на процеси і процедури в організації, відсутність внутрішнього аудиту, низький рівень активності підприємств на фінансовому ринку.

За результатами проведеного оцінювання ефективності корпоративного управління на підприємствах досліджуваного кола підтверджено низький рівень корпоративної культури та її відповідності діючим принципам корпоративного управління, розбалансованість впливу різних груп суб'єктів корпоративних відносин на економічні процеси в організації. Водночас, результати оцінювання економічних індикаторів стратегічного розвитку організації та показників поточного управління показали відносно високу ефективність органів правління та менеджменту, що свідчить про достатній рівень компетентності керівництва досліджених підприємств.

Бібліографічний список: 1. Холод В.В. Системи і моделі корпоративного управління [Електронний ресурс] / В. В. Холод. – Режим доступу: <http://www.rusnaukacom/> 14_NPRT_2011/Economics/6_80723.doc.htm 2. Боковець В.В. Ефективність корпоративного управління на підприємствах / В.В. Боковець // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Випуск 8. – С. 328-331. 3. Прасолов І.М. Дивідендна політика акціонерних товариств: фінансова теорія та практика / І.М. Прасолов / автореф. дис..к.е.н., Ктївський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, 2013. 4. Федулова Л. І. Корпоративні структури в інноваційній діяльності: світовий досвід та можливості для України / Л. І. Федулова // Економіка та прогнозування. – 2004. – № 4. – С. 9-27. 5. Момот Т.В. та ін. Вартісно-орієнтований організаційно-економічний механізм корпоративного управління холдинговими компаніями: стратегія отримання комбінаторних переваг: монографія // Т.В. Момот, М.В. Кадничанський, О.А. Лобанов, Н.В. Рудь. – Х.: Фактор, 2010. – 220 с. 6. Бабчинська О.І. Державне регулювання корпоративного сектора в Україні: сучасний стан та напрямки удосконалення / О.І. Бабчинська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – № 1. – С.216-220. 7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> 7. Лазаренко М.П. Інтеграційні процеси корпоративних структур в системі

економічних відносин /М.П. Лазаренко // Інноваційна економіка. – 2013. – №5 (43). – С. 100-102. 8. Баюра Д.О. Корпоративна реформа в Україні: системний підхід до формування ринкової соціально-орієнтованої моделі корпоративного управління / Д.О. Баюра // Теоретичні та прикладні питання економіки. - 2016. – Вип. 1. – С. 15-22 . 9. Новіков В.М. Державно-корпоративна інтеграція:інституціональна інфраструктура а механізм розвитку / В.М. Новіков // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 1(17). – С.129-137. 10. Закон України «Про державно-приватне партнерство» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> 11. Юрчишина А.В. Акціонерні товариства: тенденції, проблеми функціонування та дивідендна політика / М.В. Юрчишина, А.О. Бершадський // Східна Європа: економіка, бізнес та управління . – 2017. – Випуск 3 (08). – С. 95-101. 12. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.nssmc.gov.ua> 13. Річний звіт за 2016 рік Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.nssmc.gov.ua/activities/regulator/regulationreport> 14. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2017 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.nssmc.gov.ua/activities/regulator/regulationreport> 15. Кравченко О.О., Іртышева І.О. Проблеми та перспективи розвитку корпоративних відносин у реальному секторі економіки. *Вісник Харківського Національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки” [Збірник наукових праць]*. – Харків, 2018. – № 3. – С. 420–432. 16. Управління проектами: навч. посібник / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В.Докучаєва / Ред.: О.В Ульянченко; П.Ф Цигікал. – Х., 2010. – 522 с.

Іртышева И.А., Салюк-Кравченко А.А., Андрущенко Е.Г.
Формирования адаптивных механизмов регулирования корпоративных отношений субъектов хозяйствования: взгляды сквозь призму экономической безопасности Украины. Исследовано современное состояние корпоративного управления на предприятиях реального сектора экономики Доказано, что формирование адаптивных механизмов регулирования корпоративных отношений субъектов хозяйствования будет способствовать экономической безопасности бизнеса как на микро- уровне, так и на уровне государства.

На примере действующих публичных акционерных обществ исследованы особенности корпоративных отношений, сложившихся на предприятиях пищевой промышленности. Установлено, что на подавляющем большинстве предприятий сформирована инсайдерская закрытая модель корпоративных отношений, характеризуется высокой концентрацией мажоритарной собственности (более 68%), в значительной представленностью владельцев контрольного пакета акций в органах управления всех уровней и декларативностью корпоративных процедур, используемых преимущественно для легитимизации принятых решений.

К недостаткам корпоративных отношений, сформировавшихся на исследованных предприятиях, отнесены также: отсутствие дивидендной политики и пренебрежение правами мелких акционеров, декоративность наблюдательных советов и ревизионных комиссий, которые не осуществляют реального влияния на процессы и процедуры в организации, отсутствие внутреннего аудита, низкий уровень активности предприятий на финансовом рынке.

По результатам проведенного оценки эффективности корпоративного управления на предприятиях исследуемого круга подтверждено низкий уровень корпоративной культуры и ее соответствия действующим принципам корпоративного управления, разбалансированность влияния различных групп субъектов корпоративных отношений на экономические процессы в организации. В то же время, результаты оценки экономических индикаторов стратегического развития организации и показателей текущего управления показали относительно высокую эффективность органов управления и менеджмента, свидетельствует о достаточном уровне компетентности руководства исследованных предприятий.

Ключевые слова: корпоративная безопасность, субъект хозяйствования, корпоративные отношения, экономическая безопасность предприятия.

Irtyshcheva I.A., Saliuk-Kravchenko O.O., Andrewhenko E.G. Formation of adaptive mechanisms of regulation of corporate relations of business entities: views through the prism of economic security of Ukraine.

The present state of corporate management in the enterprises of the real sector of economy is investigated. It is proved that the formation of adaptive mechanisms of regulation of corporate relations of economic entities will promote the economic security of business both at micro level and at the state level.

On the example of existing public joint stock companies, the peculiarities of corporate relations existing at food industry enterprises are researched. It was established that in the overwhelming majority of enterprises an insider closed model of corporate relations was formed, characterized by a high concentration of majority ownership (more than 68%), a significant representation of the owners of the controlling stake in the management bodies of all levels, and the declarative nature of corporate procedures, which are used mainly for the legitimization of the adopted decisions.

The disadvantages of corporate relations that have been formed in the investigated enterprises include: absence of dividend policy and neglect of the rights of small shareholders, decoration of supervisory boards and audit commissions that have no real impact on processes and procedures in the organization, lack of internal audit, low activity of enterprises in the financial market.

According to the results of the evaluation of the effectiveness of corporate governance at the enterprises of the investigated circle, the low level of corporate culture and its compliance with the existing principles of corporate governance, the imbalance of the impact of various groups of subjects of corporate relations on the economic processes in the organization has been confirmed. At the same time, the results of the evaluation of economic indicators of the strategic development of the organization and the indicators of current management showed a relatively high efficiency of the board and management, which indicates a sufficient level of competence of the management of the investigated enterprises.

Key words: corporate security, entity, corporate relations, economic security of the enterprise.

Стаття надійшла до редакції: 15.11.2018 р.